

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA BISKUPSKA przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 39597/98)

WYROK – 22 lipca 2003 r.

W sprawie Biskupska przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Izba), zasiadając jako Izba
złożona z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pani E. PALM,
Pan R. MARUSTE,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan L. GARLICKI,
Pan J. BORREGO BORREGO, *sędziowie*
oraz Pan M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 1 lipca 2003 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 39597/98) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”) 15 lipca 1997 r. na podstawie dawnego artykułu 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatelkę polską, panią Ewę Biskupską („skarżąca”).

2. Rząd Polski („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocnika, pana K. Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny na podstawie warunków określonych w artykule 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten może podlegać korekcie wydawniczej.

3. Skarżąca twierdziła, w szczególności, iż postępowanie w jej sprawie przekroczyło rozsądny termin.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (artykuł 5 § 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przydzielona Czwartej Sekcji Trybunału (Artykuł 52 § 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę (zgodnie z artykułem 27 § 1 Konwencji) w celu zbadania sprawy, jak przewiduje artykuł 26 § 1 Regulaminu Trybunału.

6. 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład swoich Sekcji (artykuł 25 § 1 Regulaminu). Przedmiotowa sprawa została przydzielona nowo utworzonej Czwartej Sekcji (artykuł 52 § 1 Regulaminu).

7. Na podstawie decyzji z 26 marca 2002 r. Trybunał uznał skargę za częściowo dopuszczalną.

FAKTY

8. Skarżąca urodziła się w 1952 r. i mieszka w Warszawie.

9. 13 lipca 1995 r. skarżąca złożyła w Sądzie Rejonowym dla Warszawy Mokotowa pozew przeciwko Urzędowi Rady Ministrów i Spółdzielni Mieszkaniowej K. Domagała się w nim, między innymi, przyznania mieszkania, podnosząc iż, powierzchnia mieszkania przydzielonego jej przez spółdzielnię K., na podstawie porozumienia między spółdzielnią a Urzędem Rady Ministrów, rzekomo różniła się od powierzchni wskazanej w decyzji w sprawie przydziału. Skarżąca domagała się również odszkodowania za szkody rzekomo poniesione przez nią w następstwie zwiększenia kosztów budowy.

10. 18 lipca 1995 r. Sąd Rejonowy uznał się za niewłaściwy do rozpoznania sprawy i przekazał ją Sądowi Wojewódzkiemu w Warszawie.

11. 23 września 1995 r. sąd wezwał skarżącą do wskazania wartości przedmiotu sporu. 5 października 1995 r. sąd ponownie wezwał ją do wskazania tej wartości, uznając, iż informacja przedstawiona przez nią w odpowiedzi na poprzednie zarządzenie sądu była niewystarczająca. W swym liście z 16 października 1995 r. skarżąca określiła wartość przedmiotu sporu. 8 listopada 1995 r. została ponownie wezwana do przedstawienia pewnej informacji dotyczącej wartości przedmiotu sporu. 23 listopada 1995 r. skarżąca przedłożyła właściwą informację.

12. 27 listopada 1995 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie po rozpatrzeniu wniosku skarżącej zwolnił ją częściowo od kosztów sądowych. Skarżąca wniosła zażalenie na powyższe postanowienie. 27 lutego 1996 r. sąd apelacyjny oddalił jej zażalenie.

13. 13 maja 1996 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie oddalił wniosek skarżącej o ustanowienie adwokata z urzędu, uznając, że na tym etapie postępowania pomoc prawna nie była konieczna. Sąd zauważył, że ani okoliczności sprawy, ani

sytuacja finansowa skarżącej nie wymagały przyznania jej adwokata z urzędu. Skarżąca wniosła zażalenie na to postanowienie. 19 lipca 1996 r. sąd apelacyjny w Warszawie oddalił jej zażalenie.

14. 9 października 1996 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie przeprowadził rozprawę. Tego samego dnia pozwana spółdzielnia wytoczyła powództwo wzajemne przeciwko skarżącej.

15. W piśmie procesowym z 15 grudnia 1996 r. adwokat skarżącej zmienił jej pozew i zgłosił dodatkowe roszczenia, między innymi o odszkodowanie za rzekomo podstępne przejęcie jej poprzedniego mieszkania przez Urząd Rady Ministrów.

16. 30 lipca 1997 r. skarżąca złożyła wniosek o wydanie zarządzenia tymczasowego. 13 sierpnia 1997 r. sąd oddalił ten wniosek.

17. 19 stycznia 1998 r. skarżąca wniosła kolejny wniosek o wydanie zarządzenia tymczasowego. 23 stycznia 1998 r. sąd oddalił ten wniosek. Skarżąca złożyła zażalenie na to postanowienie i wniosła o zwolnienie od kosztów sądowych związanych z zażaleniem.

18. 24 marca 1998 r. sąd przeprowadził rozprawę.

19. 3 sierpnia 1998 r. adwokat pozwanej spółdzielni poprosił sąd, by ten nie wyznaczał rozpraw w okresie pomiędzy 15 września a 15 października 1998 r. ze względu na jego plany urlopowe.

20. 30 września 1998 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenie skarżącej na postanowienie z 23 stycznia 1998 r.

21. 17 lutego 1999 r. skarżąca złożyła wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu, oświadczając, że nie była w stanie nawiązać kontaktu z wybranym przez siebie adwokatem.

22. Na rozprawie 9 czerwca 1999 r. sąd zarządził sporządzenie opinii biegłego w odniesieniu do kosztów budowy.

23. 2 lipca 1999 r. sąd zwrócił się do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów o przedłożenie dokumentacji dotyczącej finansowania budowy domu skarżącej. 29 grudnia 1999 r. sąd ponowił swą prośbę.

24. 14 stycznia 2000 r. Kancelaria poinformowała sąd, iż nie posiada takiej dokumentacji.

25. 19 stycznia i 3 kwietnia 2001 r. sąd przeprowadził rozprawy.

26. 22 lutego 2001 r. Ministerstwo Sprawiedliwości przyznało w odpowiedzi na skargę skarżącej, że postępowanie było długotrwałe i poinformowało ją, iż zostało objęte nadzorem prezesa sądu okręgowego.

27. 10 kwietnia 2001 r. skarżąca zmieniła swoje roszczenie i zażądała zwolnienia od kosztów sądowych.

28. 18 czerwca 2001 r. sąd oddalił powyższy wniosek. 30 sierpnia 2001 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenie skarżącej na powyższe postanowienie.

29. 6 grudnia 2001 r. sąd okręgowy wezwał skarżącą do wniesienia opłaty związanej z rozszerzeniem żądania pozwu.

30. 24 stycznia 2002 r. sąd oddalił wniosek skarżącej o wydanie zarządzenia tymczasowego.

31. 18 czerwca 2002 r. sąd zawiesił postępowanie. 9 grudnia 2002 r. sąd apelacyjny uchylił to postanowienie.

32. 27 stycznia 2003 r. sąd okręgowy odrzucił dodatkowe roszczenie skarżącej z 10 kwietnia 2002 r., gdyż nie uiściła ona należnej opłaty. Tego samego dnia zarządził sporządzenie opinii biegłego.

33. 10 kwietnia 2003 r. sąd przyznał skarżącej częściowe zwolnienie od kosztów sądowych.

34. Postępowanie nadal się toczy.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

35. Skarżąca skarżyła się, że długość postępowania w jej sprawie przekroczyła rozsądny termin w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji, który we właściwej części stwierdza:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”.

A. Oświadczenia stron

36. Rząd wyraził opinię, że sprawa była bardzo skomplikowana i podkreślił, że skarżąca sama to przyznała w formularzu skargi. W opinii Rządu złożoność sprawy wynikała z faktu, że w postępowaniu uczestniczyło dwóch pozwanych. Rząd zauważył, że skarżąca początkowo podniosła dwa główne roszczenia i jedenaście dodatkowych, które następnie zostały przez nią zmienione. Odnosił się również do faktu, iż istniała konieczność zgromadzenia dużej liczby dokumentów oraz powołania biegłych.

37. Rząd utrzymywał, że skarżąca przyczyniła się do przedłużenia postępowania z uwagi na brak sprecyzowania przez nią roszczeń oraz niewykonanie zarządzeń sądu okręgowego w tym przedmiocie. Kilkakrotnie korygowała swoje roszczenia, co pociągało za sobą obowiązek skomentowania ich przez pozwanych. Rząd wskazał również na fakt, iż skarżąca złożyła dwa wnioski o wydanie zarządzenia tymczasowego, dwa wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych oraz wnioski o ustanowienie adwokata z urzędu, jak również wniosła następnie zażalenia od wszystkich postanowień oddalających powyższe wnioski.

38. Rząd przyznał, że miało miejsce kilka okresów beczynności i że sąd mógł być wykazać więcej aktywności w dyscyplinowaniu biegłych i niektórych organów w celu szybszego przedkładania ich opinii.

39. Skarżąca stwierdziła, że fakt, iż w postępowaniu występowało dwóch pozwanych sam w sobie nie może zostać uznany za wystarczający do przyjęcia tezy, iż sprawa była skomplikowana. Oświadczyła również, że jedenaście roszczeń wspomnianych przez Rząd było ściśle powiązanych z roszczeniem głównym

i dotyczyło, między innymi, odsetek i rosnących kosztów budowy.

40. Skarżąca zaprzeczyła, jakoby przyczyniła się do przedłużenia postępowania poprzez składanie różnych wniosków, powołując się na swe prawo do wykorzystywania przysługujących środków w toku postępowania.

41. Skarżąca zauważyła, iż sąd okręgowy nie uczynił nic w celu przyspieszenia przedkładania zarządzonych dokumentów przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów. Nie zastosował także żadnych środków dyscyplinujących wobec biegłego spóźniającego się z przygotowaniem opinii. Skarżąca podkreśliła ponadto istnienie długich okresów bezczynności, w szczególności pomiędzy 9 października 1996 r. a 24 marca 1998 r. (18 miesięcy), 24 marca 1998 r. a 9 czerwca 1999 r. (15 miesięcy), jak również pomiędzy 9 czerwca 1999 r. a 19 stycznia 2001 r. (17 miesięcy). Skarżąca wskazała również, że pierwszą rozprawę wyznaczono na 9 października 1996 r., a więc po upływie prawie jednego roku od daty wniesienia przez nią pozwu do sądu.

B. Ocena Trybunału

42. Trybunał odnotowuje, że postępowanie zostało wszczęte 13 lipca 1995 r. i że w związku z powyższym trwa ono już 7 lat, 11 miesięcy i 19 dni.

43. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania musi być oceniana w świetle okoliczności danej sprawy oraz z uwzględnieniem kryteriów wypracowanych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności, stopnia zawiłości sprawy, postępowania skarżącego oraz właściwych władz, a także wagi postępowania dla skarżącego (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Frydlander przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

44. W opinii Trybunału, sprawa była do pewnego stopnia skomplikowana ze względu na ilość roszczeń zgłoszonych przez skarżącą oraz ich zmiany.

45. Trybunał zauważa, że zachowanie skarżącej przyczyniło się do pewnego stopnia do przedłużenia postępowania, w szczególności z uwagi na jej niemożność sprecyzowania roszczeń oraz wspomniane wyżej modyfikacje tychże roszczeń.

46. Obie strony zgodziły się, iż sąd okręgowy nie przeprowadzał rozpraw w regularnych odstępach czasu ani też nie nadzorował odpowiednio procesu gromadzenia dowodów. Trybunał przyjmuje to twierdzenie oraz zauważa, iż Rząd nie dostarczył żadnego wyjaśnienia okresów bezczynności wspomnianych przez skarżącą.

47. Biorąc pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, Trybunał uznaje, że całkowity okres postępowania trwający ponad 7 lat i 11 miesięcy przekroczył „rozsądny termin”.

48. Tym samym miało miejsce naruszenie artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

49. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

50. Skarżąca domagała się z tytułu szkody majątkowej:

- równowartości mieszkania, które jej odebrano,
- czynszu za mieszkanie,
- mieszkania o powierzchni 100 m²,
- kosztów przeprowadzki,
- kwoty 13.902 zł stanowiącej różnicę między ceną, którą zapłaciła za swoje mieszkanie a ceną, jaką rzekomo powinna była zapłacić.

51. Skarżąca dochodziła ponadto z tytułu szkody moralnej:

- 5.000.000 zł,
- awansu w pracy i podwyżki wynagrodzenia,
- zwrotu opłaty za wniosek o udzielenie azylu,
- publicznych przeprosin.

52. Rząd uznał, że roszczenia skarżącej były wygórowane. Zauważył, iż roszczenia o awans i podwyżkę wynagrodzenia nie miały żadnego związku przyczynowego [z zaskarżonym postępowaniem cywilnym]. Podobnie rzecz się ma

w odniesieniu do roszczenia skarżącej o zwrot opłaty za złożony przez nią wniosek o azyl. Rząd stał na stanowisku, iż stwierdzenie naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji stanowiłoby samo w sobie słuszne zadośćuczynienie.

53. Trybunał nie znajduje związku przyczynowego między podnoszoną przez skarżącą szkodą majątkową a stwierdzonym naruszeniem. Trybunał jest zdania, że można rozsądnie założyć, iż skarżąca doznała szkody moralnej ze względu na długość postępowania. W związku z powyższym Trybunał uważa, iż, biorąc pod uwagę szczególne okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie słuszności, należy zasądzić na rzecz skarżącej 4.500 EUR.

B. Koszty i wydatki

54. Skarżąca domagała się zwrotu:

- 6.000 zł oraz 3.660 zł z tytułu kosztów reprezentowania jej przez dwóch prawników (tylko ta druga kwota została udokumentowana rachunkiem),
- 150 zł z tytułu porady prawnej (kwota udokumentowana na podstawie rachunku z datą 24 września 1996 r.),
- 1.136,68 zł z tytułu kosztów sądowych,
- 46,60 zł z tytułu kosztów kopiowania dokumentów (kwota nieudokumentowana, lecz skarżąca podniosła, iż sąd, w którym powyższe kopie zostały zrobione, nie wystawił rachunków),
- 16 zł tytułem opłaty za odpis postanowienia sądu w sprawie karnej,
- 10 złotych tytułem opłaty za zaświadczenie z banku,
- 16 zł tytułem opłaty za zaświadczenie o dochodach przedłożone przy wniosku o przyznanie bezpłatnej pomocy prawnej (kwota udokumentowana na podstawie rachunku),
- 148,25 zł oraz 32,30 zł tytułem kosztów korespondencji z Trybunałem (udokumentowanych na podstawie pocztowych pokwitowań),
- 418,46 zł oraz 695,85 zł tytułem kosztów tłumaczenia dokumentów z Trybunału oraz listów skarżącej do Trybunału (udokumentowane rachunkami).

55. Rząd nie skomentował powyższych roszczeń.

56. Trybunał zauważa, że część z powyższych roszczeń nie jest związana ze skargą na przewlekłość przedmiotowego postępowania. Trybunał zauważa ponadto, że porada prawna, do której odnosiła się skarżąca, miała miejsce kilka miesięcy przed złożeniem niniejszej skargi a skarżąca nie wykazała, iż miała ona związek z przewlekłością zaskarżonego postępowania.

57. Trybunał uznaje, że jedynie następujące wydatki zostały zarówno poniesione w związku z przedmiotowym prawem przewidzianym w Konwencji, jak

i należycie udokumentowane: 3.660 zł tytułem reprezentacji prawnej, 16 zł opłaty za potwierdzenie dochodów, 180,55 zł tytułem kosztów korespondencji z Trybunałem oraz 1.114,35 zł tytułem opłaty za tłumaczenie. Przyjmuje oświadczenie skarżącej, iż nie mogła uzyskać rachunku za kopiowanie. Trybunał uznaje, że wydatki te były konieczne i rozsądne co do wysokości. W związku z powyższym zasądza 1.140 EUR w ramach tego paragrafu.

C. Odsetki za zwłokę

58. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki w razie zwłoki w wypłacie zostały ustalone w oparciu o marginalne stopy kredytowe Europejskiego Banku Centralnego, do których należy doliczyć trzy punkty procentowe (zobacz *Christine Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 28957/95, z 3 lipca 2002 r., § 124).

Z TYCH POWODÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje, że* miało miejsce naruszenie artykułu 6 § 1 Konwencji;
2. *Uznaje, że*
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącej w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, następujące kwoty:
 - (i) 4.500 EUR (cztery tysiące pięćset euro) z tytułu szkody moralnej,
 - (ii) 1.140 EUR (tysiąc sto czterdzieści euro) z tytułu kosztów i wydatków, które będą przeliczone na walutę krajową pozwanego państwa po kursie z dnia uregulowania należności, plus jakikolwiek podatek jaki może zostać naliczony od powyższych kwot;
 - (b) od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności płatne będą zwykłe odsetki od powyższej kwoty po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki plus trzy punkty procentowe;
3. *Oddala* pozostałe roszczenia skarżącej o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i notyfikowano na piśmie 22 lipca 2003 r., zgodnie z artykułem 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Przewodniczący

Nicolas BRATZA Kanclerz